

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רננו עובדיה יוסף זצוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" **"עטרת שרה"**
ע"ש רבי רפאל זכוכי בן פינחס זצ"ל ע"ש מו' שרה זכוכי בת דינה ע"ה
נוסדו בשנת תשכ"ז (1967) בתל אביב

פְּרֻשֵׁת: אָמוֹר

עֲלוֹן מִס': 1,904 | תשפ"ב

ליקט וערך: הרב רפאל זכוכי שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב
העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זכוכי שליט"א

פְּרֻשֵׁת התחומים

פרשת אמור פותחת בדיני הכהונה, בהגבלות המוטלות על הכהנים מחמת קדושתם, ממשיכה בדיני המועדות ומפרטת את החגים ודיניהם, ומסיימת במאורע מזעזע ומעציב: אותו בן תערובת שקילל שם אלוהיו, תצילנה האוזניים, ונרגם באבנים. שלושה עניינים שונים, לכאורה, וקו אחד מאגדם ומחברם. להבנתו, נפתח בסיפור מעשה שהיה.

בגמרא (שבת לא.) מסופר: מעשה שנכרי אחד שהיה עובר מאחרי בית המדרש ושמע קול סופר שהיה קורא: **"וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשֶׂוּ, חֹשֶׁן וְאַפֻּד וּמְעִיל, וְכִתְנֹת תִּשְׁבֵּץ מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט"**. אמר "הללו, למי?" אמרו לו: "לכהן הגדול". אמר אותו נכרי לעצמו: אלך ואתגייר, בשביל שישמיני כהן גדול. בא לפני שמאי הזקן (הידוע בתור בר פלוגתא של הלל הזקן), אמר לו: גיירני על מנת שתשימני כהן גדול. דחפו באמת הבניין שבידו. **בא לפני הלל, וגיירו.** אמר לו: "כלום מעמידים מלך, אלא מי שידוע טכסיסי מלכות, לך ולמד טכסיסי מלכות". הלך ולמד דיני עבודת בית המקדש. כיון שהגיע למקרא: **"וְהִזָּר הַקָּרֵב יוֹמֵת"**, שאל את הלל: "מקרא זה, על מי נאמר?" אמר לו: "אפילו על דוד מלך ישראל". נשא אותו גר קל וחומר בעצמו: ומה ישראל שנקראו **"בְּנֵי לְמִקּוֹם"** ומתוך אהבה שאהבם קרא להם **"בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל"**, נאמר בהם **"וְהִזָּר הַקָּרֵב יוֹמֵת"**, גר הקל שבא במקלו ובתרמילו על אחת כמה וכמה! בא לפני שמאי ואמר לו: "כלום ראוי אני להיות כהן גדול, והלא כתיב בתורה והזר הקרב יומת!" בא לפני הלל ואמר לו: "ענוותן הלל, ינוחו לך ברכות על ראשך, שהקרבתי תחת כנפי השכינה!"

עלינו להבין, שאין המדובר בסתם נכרי. איזו יומרנות זו: "גיירני על מנת שתשימני כהן גדול!" ובכלל, עד ימי הלל ושמאי היו המלכים, מלכי בית חשמונאי, הכהנים הגדולים, ואיך התיימר ליטול את מקומם! חייבים לומר שאכן היו לו הכישורים לכך. משכיל היה, וידען, משכמו ומעלה. ראוי לתפוס מקום של כבוד בכל חברה, ראש וראשון לכל מועמדות. יש כאלו, אבל לא לכהונה! "והזר הקרב יומת!" **הו ידוע המעשה במלך עוזיהו** (דברי הימים ב' כו, יט) שביקש להקטיר קטורת בבית המקדש. אמר: "נאה למלך לשרת למלך הכבוד". והכהנים ניסו למנועו. אמרו: "לא לך עזיהו להקטיר ל-ה', כי לכהנים בני אהרן המקדשים להקטיר. צא מן המקדש!" - **"וַיִּזְעַף עֲזִיָּהוּ, וַיִּבְדֹּדוּ מִקְטֶרֶת לְהַקְטִיר, וַיִּזְעַפוּ עִם הַכֹּהֲנִים וַהֲצַרְעֵת זָרְחָה בְּמִצְחוֹ"**. **"וַיִּבְהַלְוֶהוּ מִשָּׁם... וַיְהִי מִצְרַעַע עַד יוֹם מוֹתוֹ"**! מלך צדיק היה, וביקש לעבוד לבוראו במקדש, לקדש שם שמים, נאה למלך לשרת למלך הכבוד" - וזו הייתה טעותו, לא הבין שהבורא תחם תחומים. והגדול שבעם ישראל, לא יוכל להיכנס לתחום הכהנים!

זו הייתה גם נקודת הכשל של המגדף, בסוף הפרשה. אימו משבט דן הייתה, וביקש לקבוע שם אהלו. הן יהודי הוא, מבחינת ההלכה. אמנם כן, יהודי - אך לא משבט דן. ותחומים תחם הבורא, לכל שבט תחומו, ושבט דן לא קיבלו. לא הבין, לא רצה להבין, קילל וגידף, ונשא חטאו. **פרשתנו, איפוא, פרשת התחומים היא.** לכהנים תחומים, דיניהם המפורטים. לכל שבט תחומו, ובין תחילת הפרשה לסופה - דיני המועדות, ובראשם - השבת. אף הם - תחומים שתחם הבורא בעולמו!

מסופר, שפעם ראו את **הגאון הרוגוצ'ובי** (הרב יוסף רוזין) זצ"ל מביט בריכוז בשעון, עם צאת השבת. עקב בדריכות אחר תנועת מחוג השניות סיבוב אחר סיבוב, ולפתע קרא: "זהו!" ונשא את ראשו. תמהו: מה זהו? ואמר: "מי שהדליק את האור לפני חצי דקה, חייב סקילה. מי שידליק עכשיו, לא עבר עבירה!" תחומים נתחמו, גבולות נקבעו. זמנים מקודשים שיש להיזהר בדינם, ולקבל שפע קדושתם!

אמר אל הכהנים בני אהרן (כא, א) - מלמד שהראה הקב"ה למשה דור ודור ושופטיו, דור דור ומנהיגיו (מדרש רבה). **המנהיג מותאם לדור** - דור קטן זקוק למנהיג גדול. משל לחולה, שככל שמחלתו קשה יותר, נזקקים לרופא מומחה יותר. (רבי שמחה-בונם מפשיסחה)

ועל כל נפש מת לא יבא, לאביו ולאמו לא יטמא (כא, יא) - בפסוק יש דבר מענין, כל סופי המילים הן אותיות כפולות (זוגות מילים). כלומר: בפסוק יש עשר מילים, וסוף המילים הן אותיות זהות: **ועל כל, נפש מת, לא יבא, לאביו ולאמו, לא יטמא.** (בעל הטורים)

בחדש השביעי (כג, כד) - החדש נקרא **"השביעי"** כי הוא משובע (משופע) בחגים. בחודש תשרי 11 ימי **הג כמנין "הג"**: 2 ימי ראש השנה, 1 יום כיפור, 7 ימי סוכות, 1 שמיני עצרת.

אלה מועדי ה' מקראי קדש (כג, ד) - פרשת המועדות פותחת בענין שבת, שלכאורה לא שייך למועדים, ומרומזים בו כל המועדים: **"ששת ימים תעשה מלאכה"**, היינו מלאכת אוכל נפש המותרים בששת ימי החג האלו: **שני ימי פסח, שני ימי סוכות** (יום טוב הראשון ושמחת תורה), **שבועות, ראש השנה**, (יום אחד מדאורייתא), אבל **"ויביום השביעי"** - היינו **יום הכיפורים**, אסור במלאכת אוכל נפש. (הגר"א)

זכרון תרועה (כג, כד) - בראש השנה אנו תוקעים מאה תקיעות. שלושים תקיעות הראשונות הם מדאורייתא. וסימן לכך: **"יום תרועה יהיה"**. יהיה בגימטריה **שלושים**, וכשמוסיפין עליהם עוד שבעים תקיעות שבתפילה הרי מאה, וסימן לכך: **"אשרי העם יודעי תרועה"**, יודעי בגימטריה **מאה**, שבמאה קולות אלו יודעים בני ישראל לרצות את בוראם. (ילקוט מעם לועז)

שנין
אצל רבי ברוך ממזיבון, התארח פעם אדם אחד שהיה בעל גאוה ורברבן והיה מספר על עצמו דברי שבח ותהילה. דחהו רבי ברוך ולא נתן לו כבוד. לחסידי התמהים הסביר: **"השבת מכבדת את אורחיה מאוד**, חל ראש חודש בשבת - מפטירים בה הפטרת ראש חודש, שבת חול המועד - כל הקריאה של הרגל, ביום טוב - כל התפילה, ביום הכיפורים - אף הסעודות, אולם בראש השנה שחל בשבת אין תוקעים בשופר. מפני מה? **כי אורח שתוקע ומכריז על עצמו בגלוי, אינו רצוי..."**

מושגים ביהדות

אייר

בט' באייר ה'תש"ח (1948) - העיר תל אביב הופצצה **במלחמת העצמאות** על ידי חיל האוויר המצרי וגרמו למותם של 41 אזרחים. במקביל להפצצת תל אביב התקיפו המצרים מהאוויר גם יישובים שבשכנותה, ובהם רמת גן, חולון, ראשון לציון ורחובות.
י' באייר הוא יום פטירת אחרון הכוהנים הגדולים ב'משכן שילה' **עלי הכהן** בגיל 98, ושני בניו. ובו **נשבה ארון הברית** בידי הפלשתים. במגילת תענית ובש"ע מובא, שראוי להתענות ביום זה.
ב' באייר ד'תתס"ג (1103), **נפטר הר"ף** - רבי יצחק אלפסי, מן הראשונים, מגדולי פוסקי ההלכה הספרדים, והוא בן 90. התפרסם בעיקר בשל חיבורו על התלמוד 'הלכות רב אלפס', חיבור הלכתי בשפה הארמית שכתב במרוקו.
ב"ב באייר ה'תר"ע (1910), שמה של **'אהוזת בית'** מוחלף ל'תל אביב' העיר העברית הראשונה.

סיפור השבוע

"ועניתם את נפשתיכם" (כג, לב)

מעשה רבי אברהם הלוי פטאל זצ"ל מרבני ארם צובא, שבשנותיו האחרונות אסרו עליו הרופאים לצום ביום הכיפורים מחמת חוליו וחולשת לבו. התקומם רבי אברהם ומאן לקבל את הדין: **"שומר מצוה לא ידע דבר רע"**, צטט את הכתוב. בערב היום הקדוש המה ביתו מהמון נכדיו שבאו לקבל את ברכתו לחתימה טובה, ומבני השכונה מוקיריו ומעריציו שבאו להתברך מפיו. בשעה שתיים אחר הצהריים הופיע בביתו חתנו הגדול, הראשון לציון **מרן רבינו עובדיה יוסף צוק"ל**, ואמר לו בקצרה: **"יודע אני שתלמיד חכם אתה, ולא באתי לפלפל עמך בהלכה, אלא להורות הוראה. גזור אני עליך שתאכל ותשתה פחות מכשיעור"**. לאחר מכן התברך וברך, ונפרד לשלום בברכת **"תזכו לשנים רבות"**. לאחר שהלך התלבט רבי אברהם בקול באזני נכדיו וכל הנוכחים, כיצד יוכל לאכול ביום הקדוש, בטוח הוא שהרופאים טועים, כוחי במותני וחזק אני דיו, אבל הרב פסק הלכה, מה אעשה? ובכה בדמעות שליש. במוצאי היום הקדוש התקשר הרב לבית חתנו הגדול והודיע למרן רבינו זצ"ל שקיים את גזירתו בבחינת **"נשמרת לעשות ככל אשר יוודי"** ומידי שנה חזר הדבר על עצמו, מרן רבינו זצ"ל היה בא ופוסק את פסקו, ורבי אברהם מתמוגג בדמעות, ומציית לדעת תורה ולפסק ההלכה. (ויאמר אברהם)

מפניני מֶרֶן הגר"ע יוסף יצוק"ל

בעל הבית מברך ובוצע - מדוע?

"כי את לחם אלהיך הוא מקריב" (כא, ח) - פעם נתארח גאון אחד אצל הברון רבי בנימין רוטשילד, ועשה הברון סעודה לכבוד אותו תלמיד חכם, וכשהגיעו לברכת המוציא, כיבד אותו הברון בברכת המוציא ובציעת הפת. אך אותו חכם סירב, ורמז לו כי ההלכה שבעל הבית בוצע! במהלך הסעודה תמה רוטשילד באוזני אותו חכם ואמר: "מדוע מנעו חכמים ממני לכבד אותך לבצוע את הפת, והלא לכבוד יחשב לי הדבר!?" השיב לו החכם ואמר: ראה נא ידידי, הלא כבר אמרו חז"ל שקודם שאדם מברך על המאכל, הרי שהמאכל נחשב שייך עדיין לקדוש ברוך הוא, שנאמר: 'לה' הארץ ומלאוֹתָהּ, ואם תכבד אותי שאני אבצע את הלחם, אין זה נחשב לך לכולום, שהרי עדיין אין הפת שייכת לך, אלא להקב"ה, ומה אתה נותן לי משל אחרים! ועל כן תיקנו חכמים שבעל הבית יברך בעצמו ויבצע הוא את הפת, ואז הפת נחשבת שייכת לו, ומזה נותן הוא לאחרים, ונמצא שהוא נותן כבר משלו, והרי זה נחשב כמעשה צדקה עבורו, כי משלו הוא נותן.

מה לחש מרן זצ"ל לנוער בר המצווה?

"וספרתם לכם... שבע שבתות תמימות תהינה" (כג, טו) - לפני כמה עשורים באחד מימי ספירת העומר, השתתף מרן רבינו מאור ישראל זצ"ל בשמחת בר מצווה שנערכה בבני ברק לאחד מבני מקורביו ובאי ביתו. מרן זצ"ל אמר לחתן בר המצווה כי מעתה ואילך אל יברך ברכת ספירת העומר, אלא יספור בלא ברכה. נער בר המצווה הקשה לפי תומו: והלא עד עתה הקפדתי שלא להחסיר אף לא יום אחד מספירת העומר, ומדוע יגרע חלקי מכאן ואילך? השיב לו מרן והסביר שמכיון שעד היום קיים ספירת העומר רק מדרבנן מדין חינוך, ואילו מהיום שנתחייב במצוות, הרי שחובה עליו הדבר מדין תורה, ולדעת 'בעל ההלכות גדולות' צריך שיהיו ימי הספירה 'תמימות', ומכיון שכן, מכאן ואילך אל יספור בברכה.

יוסיף חֲכָמָה

הכוהנים הגדולים - בני אהרן

"אמר אל הכהנים בני אהרן" (כא, א) - פרשת אמור כוללת בתוכה שישים ושלוש מצוות. הפרשה השנייה בגודלה, בכמות המצוות, (הראשונה היא פרשת כי תצא, עם שבעים וארבע מצוות). תחילת הפרשה עוסקת בדיני טומאת כוהנים וכך פותחת הפרשה: "ויאמר ה' אל משה אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו". אם כן, יש איסור לכוהנים להיטמאות למתים. נשאלת השאלה: למה צריכה התורה להדגיש 'אמר אל הכהנים בני אהרן' - הרי כל הכוהנים הם בני אהרן!?! התשובה היא: 'בני אהרן' בגימטריה 318 = מספר הכוהנים הגדולים שהיו בשני בתי המקדש. בית ראשון, אומרת הגמרא (במסכת יומא דף ט): היו 18 כוהנים, ובבית שני היו 300 כוהנים - ביחד 318 כוהנים!

"נר ה' נשמת אדם" - פטירת הצדיקים יצוק"ל בחודש אייר - "צדיקים במיתתן נקראו חיים"

הרב עזרא עשייה
י"ט אייר תש"ל (1970)

היה ראש ישיבת 'פורת יוסף' במשך 45 שנה, ורבים של גדולי הדור הספרדים, בהם מרן הרב עובדיה יוסף. מגדולי רבני עולי ארם צובא שבסוריה.

הרב דוד (מסעוד) עובדיה
י"ח אייר תש"ע (2010)

כיהן כרב ראשי בכמה ערים במרוקו, ולאחר עלייתו לישראל רב שכונת 'בית וגן' בירושלים. חבר לשכת הרבנות ירושלים ויו"ר רבני עדת המערביים בירושלים.

הרב רפאל אליהו עבו
ט"ז אייר תשמ"ג (1983)

כיהן כאב בית דין בחיפה ובתל אביב וכדיין בבית הדין הרבני הגדול בירושלים. ייסד את ישיבת "אור החיים" בטבריה, ואף הקים בה תנועת נוער דתית.

הרב יעקב יוסף
ב' אייר תשע"ג (2013)

היה ראש ישיבת 'חזון יעקב', ורב השכונות גבעת משה ותל ארזה בירושלים. פוסק הלכות, ומחבר סדרת הספרים בהלכה 'בעתה אחישנה'.

אימרת השבוע

רבי אליעזר אומר: יהי כבוד חברך חביב עליך כשלה, ואל תהי נוח לכעס; ושוב יום אחד לפני מיתתך. (מסכת אבות ב')

מדור ההלכה על פי הראשון לציין הגאון
מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ס

עֵשֶׂה לְךָ רֵב

דיני ברכת המזון

- א. כל הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויות לו כל ימיו בכבוד, ונכון לברך היכא דאפשר מתוך הכתב ולא בעל פה, ויכוין פירוש התיבות בעת הברכה. וקודם שיברך יכוון לצאת ידי חובת מצוה מן התורה, שהרי מצוות צריכות כוונה. ואם לא כיוון כן להדיא יצא, שמסתמא דעת האדם לצאת ידי חובה. יש להזהר שלא להפסיק באמצע ברכת המזון בדיבור, ואף לא בשתייה, וכל שכן שיש לזהר שלא לדבר שיחה בטלה ולשהות שיעור שיכול לסיים את כל ברכת המזון. ואם נרדם באמצע ברכת המזון, וכשהתעורר אינו יודע באיזו ברכה עומד, חוזר לתחילת הברכה שיש לו בה ספק אם אמרה.
- ב. המברך ברכת המזון או ברכה מעין שלוש, ושמע קדיש או קדושה וברכו, אין לו להפסיק ולענות באמצע, שדינם כדין העומד בתפלת "שמונה עשרה". אבל בברכה רביעית שהיא ברכת "הטוב והמטיב" יפסיק לענות לקדיש ולקדושה, כדין האוחז בקריאת שמע וברכותיה. וכל שכן שהמברך שאר ברכות דרבנן הארוכות, כגון ברכת "אשר יצר", ו"בורא נפשות", ו"אלהי נשמה", ושמע קדיש או קדושה, שיש לו לענות עמהם, שדינם כדין ברכות קריאת שמע.
- ג. צריך לשבת בעת שמברך ברכת המזון, בין אם אכל כשהוא עומד, ובין אם אכל כשהוא יושב. ואסור לברך ברכת המזון ולעסוק במלאכתו, ולכן אין לסדר את הצלחות והשולחן בעת שמברך ברכת המזון. וצריך להחמיר בזה גם בברכה רביעית, כדי שלא יבוא לזלזל בברכה זו. ומי שאכל במקום אחד צריך לברך ברכת המזון במקום שאכל, קודם שיעקור ממקומו למקום אחר.
- ד. ברכת המזון נאמרת בכל לשון שמבין, ומצוה מן המובחר לברך בלשון הקודש. וצריך להשמיע לאזניו את ברכת המזון מה שמוציא בפיו. ובדיעבד אם לא השמיע לאזניו, יצא ידי חובה. מי שבני ביתו אינם יודעים לברך ברכת המזון בעצמם, יברך בקול רם להוציאם ידי חובה.
- ה. נשים חייבות בברכת המזון. אך נשים הטורדות בטיפול בילדיהן, פטורות מלומר את נוסח הרחמן. קטן שאכל כזית צריכים לחנכו לברך ברכת המזון מדרבנן.
- ו. מנהגינו לומר בשבת וראש חודש בהרחמן "מגדול", ובימות החול "מגדיל". והנכון יותר לומר בסעודה רביעית מגדיל.
- ז. היה אוכל ויצא שבת מזכיר של שבת בברכת המזון, דאולינן בתר התחלת סעודתו. אולם אם התפלל ערבית באמצע סעודתו, אינו מזכיר מעין המאורע בין בשבת בין ביום טוב, בין בראש חודש ובין בחנוכה ופורים.

בכל ראש חודש ניתן לקבל פרקי תהילים קבועים לקריאה במשך החודש וכך לסיים מאות ספרי תהילים מידי יום, יחד עם כלל ישראל.

שיחת חינוך: **1800-260-260**

להצלחה לרפואה לזיווג לזיש"ק לישועה תפארת רפאל

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ניו יורק	באר שבע	חיפה	תל אביב	ירושלים	כניסת השבת
7:37	7:06	7:08	7:05	7:08	
8:39	7:57	8:00	7:57	7:59	יציאת השבת
9:11	8:49	8:52	8:49	8:52	רבינו תם

עליון השבוע לעילוי נשמות ר' אהרן אבן שמשון ז"ל
מאת רבי משה ב"ר אהרן
נפטר ב' י"ג אלול ה'תש"ל

פְּרֶשֶׁת הַשְּׁבוּעַ

אָמֹר
(אבות - פרק ב')

הַפְּטָרָה
"וְהַכֹּהֲנִים הַלְלוּם"
יחזקאל מר'

תלמוד תורה לכנים
שיעורי תורה ויהדות לכנות
כולל ובית מדרש
כנסים תורניים
קירוב רחוקים
מכון הוצאת ספרים וחקר כתבי יד
דאגה לרווחת החיילים בצה"ל
עזרה לנוקמים
הדרכה רוחנית לעולים חדשים
מוקד עולמי לאמירת תהילים
שבועון תורני